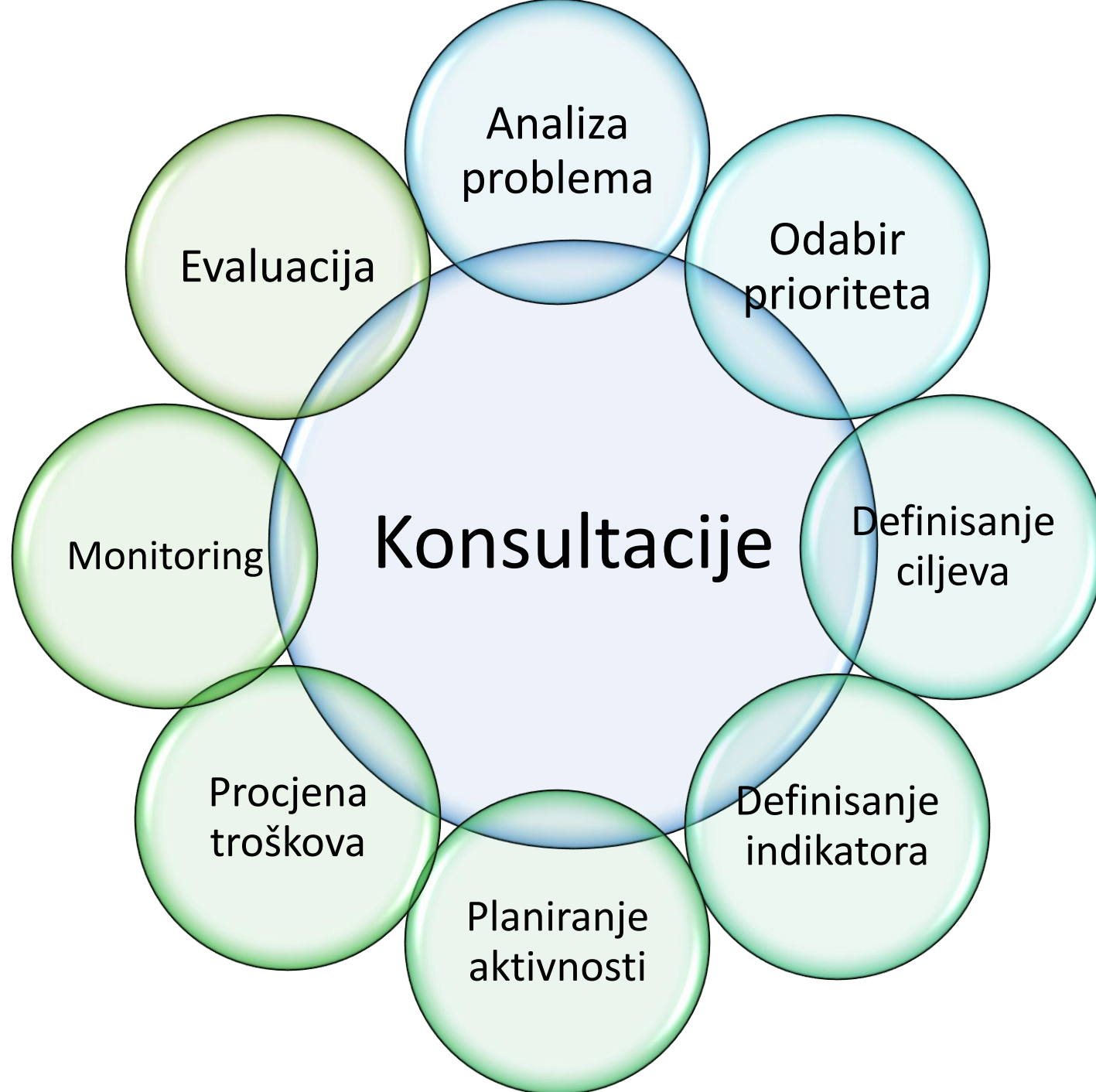

Javne politike

Ciljevi

Indikatori

Monitoring i evaluacija

Kreiranje javne politike

- Definicija problema
- Utvrđivanje mogućih politika (akcija) koje mogu uticati na rešavanje problema
- Evaluacija alternativa i odabir optimalne odnosno najpovoljnije opcije
- Izrada predloga praktične politike (*policy paper*).

Ciljevi javne politike

- Ciljevi moraju zadovoljavati **SMART kriterijume**:
- **Specific** (posebni): Ciljevi moraju biti jasni, precizni i dovoljno konkretni kako ne bi podlijekali oprečnim interpretacijama – da svima znače isto
- **Measurable** (mjerljivi): Ciljevi moraju definisati buduće željeno stanje u mjerljivom obliku, kako bi se kasnije moglo provjeriti da li je cilj ostvaren ili ne.
- **Accepted** (prihvatljivi): Ukoliko ciljevi utiču na ponašanje, onda moraju bitidogovoreni, prihvatljivi, razumljivi i slično interpretirani od svih onih koji imaju uticaja i interesa za ostvarenje cilja - od kojih se očekuje preuzimanje dijela odgovornosti za njihovo ostvarenje.
- **Realistic** (realistični): realno postavljeni, izvodivi, ali i izazovni, kako bi ih odgovorni prihvatili kao značajne.
- **Time-dependant** (vremenski određeni): vezani za određeni datum ili za određeni vremenski period.

SMART - MUDRO

- Ciljevi treba da budu postavljeni MUDRO.
- Akronim MUDRO - skup kriterijuma koje cilj mora zadovoljiti da bi bio dobro postavljen i ostvariv.
- Cilj treba biti:
- **M**jerljiv:
  - Može li se procijeniti napredak?
- **U**vremenjen:
  - Koji je rok za ostvarivanje cilja?
- **D**ostižan:
  - Je li taj cilj trenutno unutar dosega?
- **R**elevantan:
  - Je li cilj relevantan za ono čemu se teži?
- **O**dredjen:
  - Zna li se tačno što sve taj cilj uključuje?

Ciljevi policy opcije, s obzirom na:

- Glavne ciljeve politike
- Temeljna načela i vrijednosti politike
- Policy okvire koji korespondiraju s ideološkom orijentacijom Vlade i međunarodnim obavezama
- Analizu problema koja uključuje i analizu dotadašnjih načina njegovog rješavanja
- Očekivanja i prijedloge aktera
- Ulaznih parametara (novac, vrijeme, institucionalni okvir...)

Uslovi za uspješnu policy opciju

- **Tehnička sprovodljivost**

- Imamo li na raspolaganju potrebna tehnička sredstva i opremu?

- **Finansijska i organizaciona izvodivost**

- Imamo li na raspolaganju dovoljno finansijskih i organizacionih resursa (znanje, iskustvo, vođstvo, organizaciona sposobnost, motivacija)

- **Politička izvodivost**

- Koji je nivo političke podrške?
- Ko su saveznici?
- Postoji li prostor za kompromis i koliki je?
- Koje elemente rješenja možemo modifikovati radi osiguranja političke podrške?

- U stvarnom svijetu, **mogućnost političkog dogovora** najviše utiče na konačno policy rješenje.

- Zbog toga u razvoju javnih politikadominira **inkrementalizam** (Charles Lindblom)

Procjena efekata opcije

- Identifikovanje **direktnih i indirektnih potencijalnih efekata sprovođenja** svake opcije, kao osnove za donošenje odluke o izboru **optimalne opcije**, s obzirom na predviđene troškove i očekivane rezultate.
- Sagledavanje svake opcije i razmatranje pozitivnih i negativnih efekata kako bi se mogle sagledati jake i slabe strane svake od opcija u pogledu:
  - finansijskih (fiskalnih),
  - ekonomskih,
  - socijalnih, i
  - ekoloških (efekata na životnu sredinu)

Procjena efekata opcije

- **Fiscal Impact Assessment**
- **Prilagođavanje EU acquis-u**
  - Izjava o usklađenosti propisa
  - Tabela usaglašenosti propisa
- **Procjena efekata propisa** (*Regulatory Impact Assessment – RIA*) standardni analitički postupak u sklopu zakonodavnih inicijativa i pripreme vladinih strategija i programa - proces analize uticaja propisa na poslovni ambijent
- Direktni troškovi javne uprave - priprema i sprovođenja javne politike, pružanje usluga i nadzora nad sprovođenjem
- Troškovi prilagođavanja – primjer: ugostitelji i zabrana pušenja
- Indirektni troškovi - za privredu

Opcije

- Status quo
- Inkrementalna
- Radikalna

Pitanja pri definisanju ciljeva politike:

- Kakva **pozitivna promjena** u odnosu na prepoznati problem u datom području se nastoji izazvati ili postići novom ili izmijenjenom politikom?
- Koji **konkretni rezultati se očekuju neposredno** nakon uvođenja politike?
- Koji **rezultati u srednjoročnom** periodu se očekuju (nakon 3 godine sprovođenja)?
- Po čemu je upravo donošenje nove ili izmijenjene politike **prikladan način** uticanja na prepoznati problem?

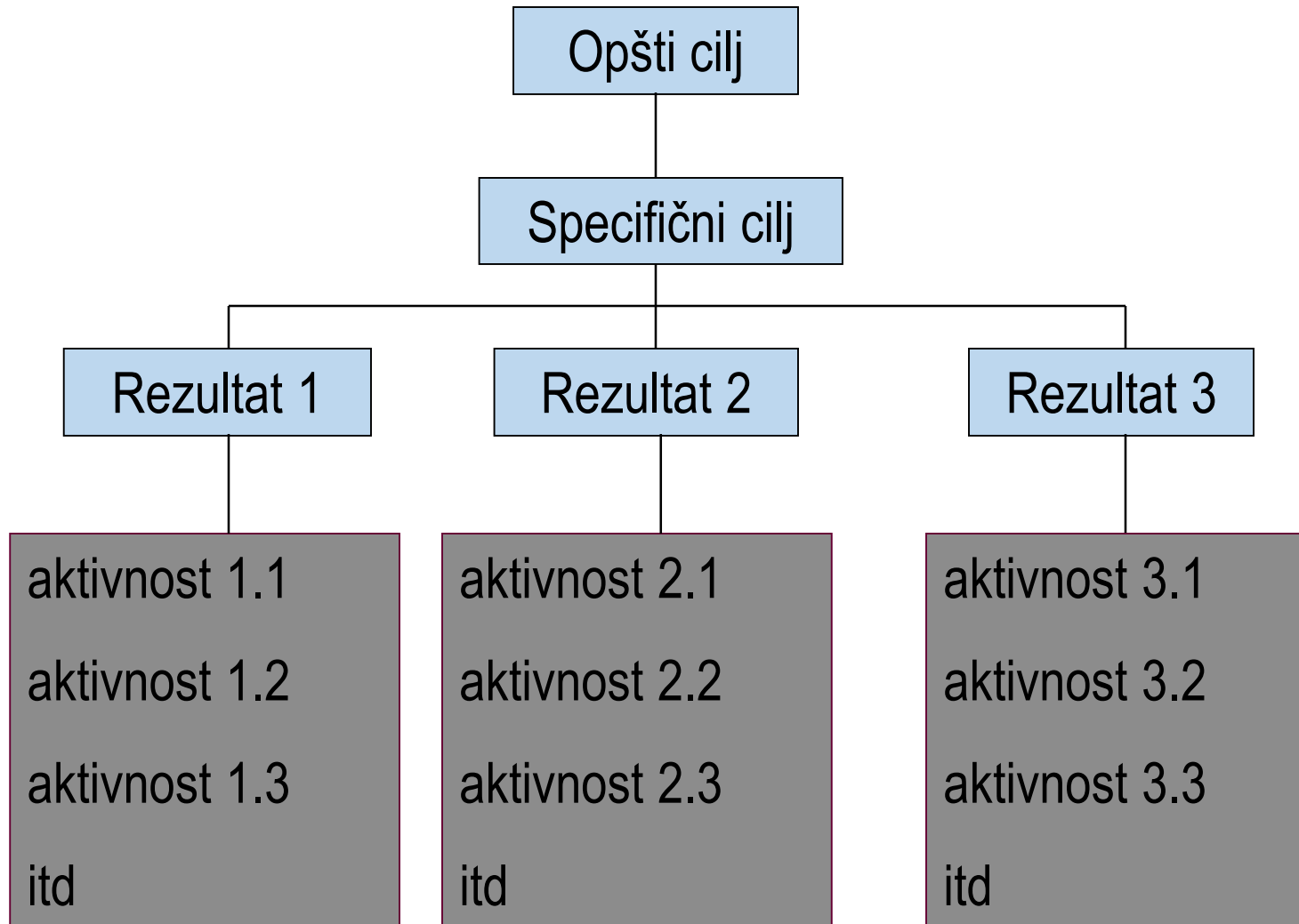
Prije definisanja cilja:

- Procjena stanja: zbog čega je to policy problem?
- Procjena mogućnosti i kapaciteta da se problem riješi
  - SWOT
    - Strengths
    - Weaknesses
    - Opportunities
    - Threats
  - PESTLE
    - Political
    - Economic
    - Social
    - Technological
    - Legal
    - Environmental
- Procjena ostalih aktera i njihove uloge

SWOT analiza

Endogeni faktori	Egzogeni faktori
<i>Strenghts</i>	<i>Opportunities</i>
Postojeći resursi za poboljšanje stanja	Pozitivni faktori nad kojima nemamo kontrolu, a mogu pomoći u jačanju postojećih “jačih” strana
<i>Weaknesses</i>	<i>Threats</i>
Negativni faktori, nedostatak resursa koji ugrožavaju razvoj	Faktori nad kojima nemamo kontrolu, koji mogu neutralisati “jače” strane i negativno uticati na razvoj

Kauzalitet

Monitoring / praćenje

- Praćenje je **sistemska i kontinuirano prikupljanje podataka** kako bi se stekao uvid u stanje određene politike/programa/projekta u datom trenutku u odnosu na zacrtane ciljeve i rezultate.
- Prikupljene informacije u toku sprovođenja date politike se obrađuju, analiziraju i koriste pri planiranju budućih poteza u procesu sprovođenja politika.

Implementacija

- Pristup odozgo prema dolje: Kada vrh odluči, onda niži birokratski aparat to sprovodi (?)
- Implementacioni deficit
- Šta je očekivanje, a šta je rezultat javne politike
- Percepcija rezultata?
- Zakon drumom, a praksa šumom
- Birokratija kao akter

Akcioni plan

Opšti cilj:				Indikator (nivo uticaja)			
Posebni cilj 1:				Indikator (nivo rezultata)			
Mera 1.1:							
Rezultat	Aktivnost	Rok za realizaciju	Indikatori sa početnom i ciljnom vrednošću	Procenjena dodatna finansijska sredstva		Institucija odgovorna za realizaciju	Partneri u realizaciji
				Budžetska	Donacije		
Rezultat 1.1.1.	1.						
	2.						
	3.						
Rezultat 1.1.2.	1.						
	2.						
	3.						

AKCIONI PLAN 2016-2017

NAPOMENA: Ovim Akcionim planom detaljno su razrađene aktivnosti vezane za realizaciju posebnih ciljeva po oblastima, na način iz poglavlja 4. Strategije 2016-2020

Aktivnost	Ključne tačke (podaktivnosti)	Vodeća institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Procjena troškova	Pozivanje na izvor finansiranja	Indikator
------------------	--------------------------------------	---------------------------	----------------------	----------------------------------	--------------------------	--	------------------

4.1. ORGANIZACIJA I ODGOVORNOST U SISTEMU JAVNE UPRAVE

Cilj 4.1.1: Unaprijeđenje kontrole nad zakonitošću i cjelishodnošću rada svih organa

1. Izrada analize o položaju određenih organizacija koja vrše javna ovlašćenja, uključujući detaljno mapiranje svih organizacija centralne državne administracije	a) funkcionalna i finansijska analiza je pripremljena b) radionica o nalazima i preporukama iz analize	MUP (Ministarstvo finansija - MF)	I kvartal 2016	IV kvartal 2016	Nisu potrebna posebna sredstva	SIGMA	Izrađen analitički izvještaj sa preporukama za unaprijeđenje stanja
---	---	-----------------------------------	----------------	-----------------	--------------------------------	-------	---

Result based monitoring - RBM

Implementaciono praćenje

→	→
<p>Ulazni resursi</p> <p><i>(eng. inputs)</i></p>	<p>Aktivnosti</p>
<p>Resursi (finansije, tehnička podrška, i druge vrste resursa) mobilizovani za realizaciju aktivnosti ili rad</p>	<p>Realizovane aktivnosti ili rad kroz koje su mobilizovani ulazni resursi (finansije, tehnička podrška, i drugi tipovi resursa)</p>

Praćenje zasnovano na rezultatima

→	→	→
<p>Neposredni rezultati</p> <p><i>(eng. outputs)</i></p>	<p>Ishodi</p> <p><i>(eng. outcomes)</i></p>	<p>Uticaji</p> <p><i>(eng. impact)</i></p>
<p>Proizvodi i usluge koji rezultiraju sprovođenjem aktivnosti definisanih u okviru javne politike</p>	<p>Željeni ili postignuti kratkoročni i srednjoročni efekti ishoda javne politike, koji obično zahtevaju zajednički rad svih uključenih partnera. Rezultati na ovom nivou sprovode se između realizacije outputa i postizanja uticaja.</p>	<p>Pozitivni ili negativni dugoročni efekti na određenu ciljnu grupu koji su postignuti javnom politikom, direktno ili indirektno, namerno ili nenamerno. Oni mogu biti ekonomski, socio-kulturološki, institucionalni, ekološki, tehnološki, i dr.</p>

Zašto mjeriti rezultate

- Ukoliko ne mjerite rezultate, ne možete razlikovati uspeh od neuspjeha.
- Ukoliko ne vidite uspjeh, ne možete ga nagraditi.
- Ukoliko ne možete da nagradite uspjeh, verovatno time stimulišete/podržavate neuspjeh.
- Ukoliko ne vidite uspjeh, ne možete učiti iz njega.
- Ukoliko ne prepoznajete neuspjeh, ne možete ga ispraviti.
- Ukoliko pokažete rezultate, dobićete podršku javnosti.

Monitoring naspram evaluacije

	Monitoring	Evaluacija
Ko?	Odgovornost unutrašnjeg menadžmenta – na svim nivoima	Obično uključuje spoljne inpute (objektivnost)
Kada?	Tokom celog projekta	Periodično (<i>ex-ante</i> , “na pola puta”, na završetku, <i>ex-post</i>)
Zašto?	Da bi se proverilo napredovanje, preuzele neophodne mere, ažurirali planovi	Da bi se izvukli širi zaključci za druge, buduće planove, programe i projekte, preglede politika, itd.
Posebna pažnja	Inputi, aktivnosti, direktni rezultati	Ishodi/rezultati, svrha, opšti cilj

Pitanja:

Indikatori

- Indikatori su pokazatelji koji mjere uspjeh politike/programa/projekta na osnovu ciljeva.
- Pokazatelji uspjeha/ nivoa postignuća – ostvarenosti postavljenih ciljeva
- Indikatori moraju biti objektivni i mjerljivi
- Kvalitativni i kvantitativni.
- Pokazatelje uspjeha za očekivane rezultate aktivnosti je lakše mjeriti nego one na višim nivoima (politike) gdje se mjeri uticaj.
- Najjasniji indikator aktivnosti jeste ostvarivanje očekivanog rezultata.
- SMART
- Izvori verifikacije

Objektivno provjerljivi indikator

- Dobri OPI trebaju imati **SMART(I)** karakteristike:
  - Specific - specifični
    - (da zaista mjere ono što treba mjeriti);
  - Measurable – mjerljivi
    - (u pogledu kvaliteta i/ili količine);
  - Available – dostupni
    - (u okviru prihvatljivih troškova);
  - Relevant – relevantni
    - (u odnosu na definisani cilj –horizontalna logika);
  - Timely – vremenski određeni
    - (da u datom vremenskom roku iskažu korisnost projekta).
  - Independent - nezavistan u odnosu jedan prema drugom

Ciljevi logičkog okvira

Monitoring pitanja

← Merenje promena na nivou opšteg cilja zahteva duži vremenski period i s toga se meri kroz evaluaciju, a ne putem monitoringa.

← [Da li rezultati vode očekivanoj svrsi projekta?
Kakvo je zadovoljstvo korisnika sprovedenim aktivnostima?]

← [Da li aktivnosti vode ka očekivanim rezultatima?]

← [Da li se aktivnosti sprovede prema planiranoj dinamici i u skladu sa odobrenim budžetom?]

← [Da li su finansije, angažovano osoblje i projektna dokumentacije dostupni na vreme i adekvatno kvalitativno i kvantitativno izraženi?]

Šta uzrokuje odlaganja ili neočekivane rezultate?

Da li iz bilo kog razloga projektni tim- menadžment projekta treba da modifikuje plan aktivnosti?

Ciljevi logičkog okvira

Evaluaciona pitanja

Početni podaci

- Koje su promene nastale nakon implementacije projekta?
- Da li su nastale neke neplanirane ili neočekivane promene?

Efektivnost

- Da li su postignuti postavljeni ciljevi?
- Da li rezultati vode očekivanoj svrsi projekta?

Efikasnost

- Da li su traženi podaci dostupni na vreme i adekvatno kvalitativno i kvantitativno izraženi?
- Da li se aktivnosti sprovede prema planiranoj dinamici i u skladu sa odobrenim budžetom?
- Da li su očekivani rezultati dobijeni na ekonomičan način?

Održivost

- Da li će benfiti projekta ostati i nakon isteka završetka projekta?

Relevantnost

- Koliko su ostvareni ciljevi u saglasnosti sa potrebama korisnika i postavljenim politikama?

Logika indikatora

**O
D
R
Ž
I
V
O
S
T**

Strateški ciljevi

Specifični ciljevi

Rezultati

Rezultati

Izlazni parametri
Outputs

Aktivnosti

Sredstva
Ulazni parametri
Inputs

Uticaj

Efektivnost

Efikasnost

Evaluacija javne politike

Uobičajena pitanja koja se postavljaju prilikom evaluacije su:

- da li je problem pravilno identifikovan
- da li su neki važni aspekti izostavljeni
- da li su neki značajni podaci izostavljeni
- da li je predlog javne politike pravilno sproveden
- da li je javna politika postigla očekivani efekat
- da li postoji potreba za modifikacijom politike, promenom ili potpunim redizajnom,
- šta bi trebalo drugačije uraditi sledeći put

Kriterijumi za evaluaciju

Tip kriterijuma	Pitanje
Efektivnost	Da li je vrednovani rezultat postignut ?
Efikasnost	Koliko napora treba uložiti da se ostvari željeni rezultat ?
Adekvatnost	Do koje mjere ostvarivanje željenog rezultata rješava problem?
Jednakost	Da li su troškovi i benefiti jednako raspoređeni među raznim grupama?
Odgovornost	Da li efekti javne politike zadovoljavaju potrebe, preferencije i vrijednosti pojedinih ciljnih grupa?
Prikladnost	Da li su željeni rezultati (ciljevi) zaista vrijedni i vrednovani?

Vrste evaluacije

- **Sumativna evaluacija:**

- Evaluacija koja se provodi na kraju intervencije da se odredi stepen u kom su ostvareni željeni rezultati

- **Prospektivna evaluacija:**

- Evaluacija vjerovatnih ishoda predloženih projekata, programa ili politika

- **Formativna evaluacija:**

- Evaluacija načina na koji se implementira program, politika ili project

Osnovni principi evaluacije

- Nepristrasnost i nezavisnost (od programiranja i implementacije)
- Verodostojnost (korišćenjem nezavisnih eksperta, transparentnošću procesa)
- Učešće svih zainteresovanih strana (nosica projekta, korisnika, ciljne grupe)
- Korisnost informacija o evaluaciji i samih preporuka.

Ključna pitanja evaluacija javnih politika

- Koliko je “dobra” javna politika?
- Koji su rezultati ostvareni?
- Koji faktori objašnjavaju rezultate i proces realizacije?
  - Javne politike ne treba uzeti “zdravo za gotovo”
  - Ko definiše šta je “dobra” javna politika? Kako definisati šta je “dobra” javna politika?
  - Primjeri dobre prakse (domaći i strani);
  - Domaća praksa i procedure;
  - Izazovi kreiranja politika u promenljivim uslovima...

Koji su rezultati ostvareni?

- Kako će ključni akteri koristiti rezultate evaluacije?
- Informisati kreatore javnih politika o rezultatima drugih aktera u sprovođenju sličnih javnih politika - *benchmarking*
  - Da bi se razumelo da li se očekivana promjena ostvarila – *policy effectiveness*;
  - Da bi se identifikovali neočekivani ishodi;
  - Da se definiše šta znači promjena ostvarena realizacijom javne politike i da li je ta promjena pozitivna;
  - Promijeniti politiku kako bi ostvarila bolje rezultate.

European PA Principles

	Principles (49)
Strategic framework of PAR	5
Policy development and co-ordination	12
Public service and HRM	7
Accountability	5
Service delivery	4
Public financial management	16

Monitoring Framework

	Qualitative indicators (55)	Quantitative indicators (102)
Strategic framework of PAR	3	10
Policy development and co-ordination	12	13
Public service and HRM	11	16
Accountability	4	17
Service delivery	3	13
Public financial management	22	33

SEE 2020 Strategy

Overall targets (3)	1. Increase regional GDP PPP per capita from 36.4% to 44% of the EU-27 average (7,6 p.p.) 2. Grow the region's total value of trade in goods and services by more than 120% (94,4 to 209,5 bill €) 3. Reduce the region's trade deficit from 15.7 to 12.3 per cent of regional GDP (3,4 p.p.)				
Pillars	Integrated growth	Smart growth	Sustainable Growth	Inclusive growth	Governance for growth
Pillar targets (8)	4. Increase intra-regional trade in goods from EUR 12,459 million to EUR 30,500 million (for 144%)	6. Increase GDP per person employed by from EUR 27,485 at PPS to EUR 36,300 at PPS; (for 33%)	8. Increase the rate of enterprise creation (new businesses per year, in 000) from 30,107 to 33,760; (20%) 9. Increase exports of goods& services per capita from the region from EUR 1,780 to EUR 4,250; (138%);	10. Increase the overall employment rate of the 15+ population from 39.5% to 44.4% (5 p.p.);	11. Increase government effectiveness (World Bank Governance Index) from 2.3 to 2.9 by 2020 (20%);
	5. Increase overall FDI inflows to the region from EUR 3,396 million to EUR 8,800 million (158%)	7. Add 300,000 highly qualified people to the region's workforce (1,7 to 2 mil)	Second pillar targets: 9% energy saving on final energy consumption; Achieve national targets for the use of renewable energy;		
Pillar Dimensions (16)	A. Free Trade Area B. Competitive Economic Environment C. Integration into the Global Economy	D. Education and Competences E. R&D and Innovation F. Digital Society G. Culture & Creative Sectors	H. Energy I. Transport J. Environment K. Competitiveness	L. Employment M. Health	N. Effective public services O. Anti-Corruption P. Justice